

УДК 37.013.73:141.319.8

**РЕКОНСТРУКЦІЯ КУЛЬТУРНОЇ ПРИРОДИ
СИМВОЛІВ У ТЕКСТАХ Г. СКОВОРОДИ ЯК
СТРУКТУРОВАНОЇ МОНАДИ ЕТНІЧНОГО
ПРОСТОРУ****RECONSTRUCTION OF THE CULTURAL NATURE
OF SYMBOLS IN G. SKOVORODA'S TEXTS AS A
STRUCTURED MONADE OF ETHNIC SPACE****Гуменюк А. М.,**

кандидат філософських наук,
доцент кафедри суспільних дисциплін,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна
академія (Україна, Хмельницький),
e-mail: annagumenuk@mail.ru

Коломієць О. М.,

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри соціально-гуманітарної
та загальноєкономічної підготовки,
Хмельницький кооперативний торговельно-
економічний інститут (Україна, Хмельницький),
e-mail: elenakom@ukr.net

Gumenuk A. M.

Ph.D., Associate professor of Social sciences
department, Khmelnytsky Humanitarian-pedagogical
academy (Ukraine, Khmelnytskyi),
e-mail: annagumenuk@mail.ru

Kolomiiets O. M.,

PhD, Associate Professor of the Department of
Social and Humanitarian and general economics
preparation, Khmelnytskyi cooperative trade and
economic institute (Ukraine, Khmelnytskyi),
e-mail: elenakom@ukr.net

У статті розглядаються нові методологічні можливості прийому реконструкції, який у лінгвістиці та семіотиці почали застосовувати для виконання інших – ширших завдань, пов'язаних з необхідністю відновлення структур свідомості, культурних кодів тощо. Здійснено декодування символів та образів текстів Г.С. Сковороди, серед яких образи-символи та словесні символи, що в сукупності становлять структуровану монаду етнічного простору.

Ключові слова: реконструкція, символ, текст, культурний код, етнічний простір.

The article discusses new methodological possibilities of receiving reconstruction, which in linguistics and semiotics have begun to be used to fulfill other - wider tasks related to the need of restoring structures of consciousness, cultural codes, etc. The decoding of symbols and images of texts by G.S. Skovoroda, including distinguished images-symbols and verbal symbols together create a structured monade of ethnic space.

Keywords: reconstruction, symbol, text, cultural code, ethnic space.

1. **Вступ.** Усвідомлення тексту як об'єктивної модальності з притаманними йому семантико-прагматичними вимірами, структурованістю та культурним кодом стає важливим теоретико-методологічним підґрунтям досліджень, пов'язаних із проблемами оновленого вивчення зв'язків мови і свідомості, мови й культури; складу національних концептосфер. Відтворення культурного коду виступає етапом застосування реконструкції в її оновленому розумінні. Коментуючи важливість застосування методу реконструкції, О. М. Трубачов

передбачив вихід цього явища за межі класичного розуміння як процедурного прийому порівняльно-історичного методу. На думку вченого, реконструкція є феноменом для людства і виступає джерелом пізнання давньої духовної та матеріальної культури [28, с. 197].

2. **Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Сучасні вчені, котрі працювали у межах цієї проблематики були єдині у тому, що будь-який мовний рівень, елемент або мовний стан в цілому може залучатись до здійснення реконструкції та бути предметом реконструкції, розглядатись крізь призму *антропоцентричного* (О. Бондарко, С. Кацнельсон, І. Мещанінов, А. Худяков), *текстолого-дискурсивного* (А. Корольов, Дж. Кук, К. МакКоун, О. Парина), *когнітивного* (А. В. Корольова, Л. П. Дронова), *когнітивно-комунікативного* (О. Дельва, О. Селіванова), *етнокультурного* (О.Л. Березович, С.М. Толстая, О.В. Тищенко, М.О. Шутова); *прагматичного* (А. Баранова, Ю. Степанов, Ч. Пірс, Г. Почепцов), *семіотичного* (О. Березович, В. Карасик, О. Пальчевська) підходів.

3. **Виклад основного матеріалу.**

3.1. **Реконструкція як теоретико-методологічний феномен.** Аналізуючи доробок вчених антропоцентричного, текстолого-дискурсивного, когнітивно-комунікативного підходів, О. О. Черхава зазначає: “Сучасне бачення “лінгвістичної реконструкції” як поліпарадигмальної теоретико-методологічної проблеми пов'язане з міждисциплінарним підходом до аналізу устрою мовних і концептуальних картин світу” [30, с. 157].

Крізь призму *антропоцентризму* вивчення мови здійснюється з інтенцією пізнання її носія, оскільки мова виступає продуктом людської діяльності [46]. За таких умов реконструкція виступає теоретичним підґрунтям у розумінні мовної свідомості індивіда, колективу та етносу. З цього приводу М. А. Шелякін зауважує, що “семантичний пристрій мови, зумовлений пристроєм суб'єктивної реальності, формами і процесами мислення і відображає орієнтацію людини в світі” [5]. Визначаючи важливість тексту як вмістилища культури, П. І. Костомаров стверджує, що “створювані людиною тексти відображають в собі динаміку думки і способи представлення розумових процесів за допомогою мовних засобів” [20]. Отже, виникає необхідність у залученні герменевтичного підходу до реконструкції, оскільки “культура розглядається як сукупність текстів, що представляють собою вмістилище інформації” [20].

Крізь призму *текстолого-дискурсивного* напряму термін “реконструкція” пояснюють через систему зв'язків з: аналізом *усної народної творчості* (фольклорних текстів) [5]; *ретроспективною трансформацією*, що відбувається як “будь-яка реконструкція процесу, який колись реально мав місце і завжди замінюється його моделлю, породженою свідомістю учасника мовленнєвого акту” [22]; *контекстуальним відновленням у риторичі*, тобто реконструкції “загального контексту, яка дає змогу визначити референцію; як правило, реконструкції підлягають різні текстові мотиви

[5]; *етимологічним аналізом* та самими *прийомами реконструкції* слів та їх значень як компонентів фраз, що відображають фрагменти тексту (зокрема і фразеологічних одиниць); *смыслопорождением* та *метатекстом* що є “експліцитним називанням автором прийомів, що використовуються для формування змісту під час написання твору” [11, с. 6]; *розумінням* “тексту як простору”, що має різноманітні співвідношення, пов’язані із сферами (соціокультурною, науковою тощо) [11, с. 6]; *вигляду* тексту як *дискурсу*, “вербальної форми об’єктивації змісту свідомості, заданої в тій чи іншій соціокультурній традиції типом раціональності”, за таких умов структура стає “соціолінгвістичною, а не лінгвістичною” [1, с. 13]; *методичним інструментарієм*, що має поетапну структуру з метою “інтерпретації авторського задуму й інтенцій, реконструкції відображення в текстовій моделі уявної дійсності авторського світогляду, структури свідомості, зокрема, й ментального лексикону мовної особистості” [25], яка уможливує *реконструкцію вбудованої у текст програми адресованості*” [25]; *поняттям* “герменевтичного кола” (за Ф. Шлейєрмахером) як “своєрідної метафори, покликаної описувати продуктивний рух думки герменевта в рамках техніки герменевтичної реконструкції” [30], яка є механізмом людського розуміння” [24, с. 150 – 165]; *поняттям* “генетичної текстології”, яка досліджує “продукти” письма, де залежно від *реконструкції* певної величини наші знання змінюються [25].

З точки зору *когнітивного* підходу, де на перший план виходить людська *когніція* як *складне утворення* породження та сприйняття мовлення, що “відображає взаємозв’язок психологічних, комунікативних, функціональних та культурних факторів” [21]; де структура репрезентації знання зображується схематично, а головною метою стає *реконструкція* організованого знання у свідомості людини та чинників фіксації образів і понять про світ, моделювання й опис концептів і векторність – від думки до слова (а при семантичному аналізі – від слова до думки), від знань до знака” [25, с. 7].

З позиції *когнітивно-комунікативного* підходу *реконструкція* є теоретичною основою встановлення взаємодії між текстовою модальністю, що є відображенням індивідуально-авторської модальності та когнітивно-комунікативним конструктом – модальним світом (Ф. С. Бацевич, Л. Р. Безугла); *встановлення* функціонування мовних одиниць в аспекті цілеспрямованого використання співрозмовниками (В.Ф. Велівченко).

Крізь призму *етнокультурного* (О. Л. Березович, С. М. Толстая, О. В. Тищенко, М. О. Шутова) реконструкція має на меті відтворення когнітивних механізмів організації різних “структур етносвідомості (індивідуальної чи колективної)” [10], які опосередковують формування й упорядкування знань про об’єкти дійсності. Значним здобутком у межах цієї проблематики став творчий доробок М. О. Шутової, яка визначила новий “полідисциплінарний теоретико-методологічний підхід до реконструкції етнокультурних стереотипів, який

передбачав глибоке проникнення в їх культурно-символічний і мовний зміст” [31, с. 16].

За умов *прагматичного* підходу, який передбачає вибір, розподіл і сполучення, а в цілому організацію мовних засобів для передачі змісту тексту, а також вплив мовних засобів на учасників комунікації, відношення між мовою та контекстом її використання, а також вивчення цього відношення [14]; вимір формування мовних висловлень, що визначається функціональними особливостями партнерів у мовленнєвому акті [76, с. 250], *реконструкція* здійснюється з метою відтворення задуму мовця, прерогативою якого є розкриття прагматичної установки [16, с. 265].

З позиції *семіотичного* підходу, основою якого є вивчення знака як складової системи коду, відображеного образу (значення знака) і посилення на фрагмент світу, реконструкція визначається як відтворення значення, що “спирається на діахронічний аналіз та співвіднесення структури смислів з первинними знаковими образами” [23, с. 145]. Під час здійснення семантичної реконструкції австрійський лінгвіст У. Ройдер прийшла до слушного висновку, що робота по здійсненню реконструкції полегшується тим, що навіть тьмяні картини світу (нім. “verblasste Weltbilder”) продовжують жити в мовних зворотах ще надзвичайно довго, інколи навіть тисячоліття [34].

Розглядаючи текст як систему знаків та складне семіотичне утворення, А. Загнітко зазначає, що семіотика тексту пов’язана з реконструкцією наративної структури і глибиною структурою текстів, яка зберігає його значення [16, с. 62].

Одними з текстів, які становлять особливий науковий інтерес є твори Г.С. Сковороди, оскільки вони, зберігаючи культурний код, закріплений у системі образів та символів, дають цілісне уявлення про етнічний простір, споконвічні архетипні уявлення українського народу.

3.2. Реконструкція символів у текстах Г.С. Сковороди. У семіотиці символом називають графічний знак формально-мовного опису, у якому зв’язок між позначуванним та позначувальним установлюється за умовною згодою; це базовий знак математичних кодів, що характеризується високим потенціалом абстракції та значним семіотичним наповненням [3, с. 12].

Реконструкція системи символів текстів Г. С. Сковороди дозволяє виокремити такі їх види:

1) образи-символи як конструкти архетипних етнічних та релігійних уявлень українського народу:

Море – один з найважливіших архетипних символів, що сягає корінням біблійських легенд: море Богородиці, море сліз, гріхів, пристрастей, вічних райських насолод та “вогняне море геєнське”, море Божої хвали, серця, совісті, книжної праці, смерті, сумнівів тощо [29, с. 65–66]. Символ моря використовується Г. С. Сковородою, найчастіше авторська інтенція полягає у зображенні небезпечного й зрадливого моря світу, що в свою чергу є відображенням страху бути зрадженим, зазнати поразки тощо.

Сад – символ ідеального світу, впорядкований мікросвіт, архетипний образ душі, щастя, образ світу (лат. *imago mundi*). Символ раю («Райський Сад», «Поля Блаженних»). При цьому тісно пов'язаний з символікою Творця як садівника і Творіння (впорядкування всесвіту і, або первісного Хаосу). У його центрі росте дерево, що дає життя, а його плоди або квіти – нагорода тому, хто знайде центр. «Райський сад» вказує на Творця, який розмістив людину у визначеному, безпечному місці. За критими галереями середньовічних монастирів розташовувалися ідилічні сади, які відображали характерне для свого часу розуміння втраченого раю. Не випадково автором використовується саме цей символ у назві збірки «Сад божественних пісень, що проросли із зерен Святого Письма» [27].

Лабіринт – популярний емблематичний образ марного світу й дочасного людського життя. Г.С. Сковорода, говорячи про лабіринт, має на думці передовсім Біблію. Беззаперечно, лабіринт є передусім символом вічного прагнення людини до істини, того, що змушує людину рухатися, виводить із стану інертності. Проходження через лабіринт — це оновлення, перетворення, нове народження.

2) **Словесні символи** – стійкі асоціативні комплекси, закріплені в свідомості людей, які фігурують у мовному значенні слова у вигляді “символічної аури”, низки сем культурно-стереотипного та архетипного, давнього міфологічного характеру:

Камінь серця – знаковий символ людської нечулості до Бога. Загалом аналізуючи твори Г. Сковорода, образ серця відіграє ключову роль, а самого Сковороду називають “філософом серця” [27]. Сковорода трактує серце в найрізноманітніших стратегіях: і як неподільне осереддя душі, і як містичну галузку Божої благодаті, тобто “сродність”, і як думку (тут сквородинське серце схоже на схоластичні поняття *scintilla animae* чи *rationis*), і як бездонну глибину (позасвідоме), і як арену споконвічної боротьби добра та зла.

Кривавий піт – євангельський образ, пов'язаний з мотивом Гетсиманії. Пор.: “Він молився. І піт його став, немов каплі крові, що спливали на землю...” (Євангелія від св. Луки 22: 44). Цей образ характерний і для церковної (пор.: “... на оный кривавый пот Панскій”, і для фольклорної традиції (пор.: “Працюєш, працюєш – до кривавого поту”; “Старається, що піт кривавий його обливає”. Сковорода трактує серце в найрізноманітніших стратегіях: і як неподільне осереддя душі, і як містичну галузку Божої благодаті, тобто “сродність”, і як думку (тут сквородинське серце схоже на схоластичні поняття *scintilla animae* чи *rationis*), і як бездонну глибину (позасвідоме), і як арену споконвічної боротьби добра та зла.

4. **Висновки.** Отже, культурний код тексту полягає у системі образів та символів вжитих автором як носія етнічних цінностей, світогляду певного народу, етносу. Реконструкція образів та символів, використаних у тексті, допомагає на глибинному рівні усвідомити певний етнічний простір як структуровану монаду, яка складається з безлічі культурних кодів.

Список використаних джерел

1. Арнольд И. В. Значение сильной позиции для интерпретации художественного текста / И. В. Арнольд // Иностранные языки в школе – 1987. – № 4. – С. 153–172.
2. Беглов С. И. Империя меняет адрес. Британская печать на рубеже тысячелетий / С. И. Беглов // Институт международного права и экономики им. А. С. Грибоедова. Факультет журналистики МГУ. – М., 1997. – 136 с.
3. Бессонова О. Л. Оцінний тезаурус англійської мови: когнітивний і гендерний аспекти: дис. доктора філол. наук: 10.02.04 / О. Л. Бессонова. – Донецьк, 2002. – 463 с.
4. Бовсунівська Т. Філософія серця Г. Сковороди і українська ментальність // Сковорода Григорій: образ мислителя: Збірник наукових праць. – Київ, 1997. – С. 84–94. Бурнос Е. Воплощение социальных ролей в коммуникативных речевых жанрах / Е. Бурнос // Мова і культура. Культурологічний компонент мови: Наукове видання. – К. – 2000. – С. 48–51.
5. Бюлетень української асоціації когнітивної лінгвістики і поезики №6, червень 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uaclip.at.ua/bjuletен_6.pdf
6. Вайнрих Х. Лингвистика лжи / Х. Вайнрих // Язык и моделирование социального взаимодействия: [Переводы] / [Сост. В. М. Сергеева, П. Б. Паршина]; [общ. ред. В. В. Петрова]. – М.: Прогресс, 1987. – С. 44–87.
7. Вежицкая А. Семантические универсалии и описание языков (грамматическая семантика, ключевые концепты культур, сценарии поведения) / А. Вежицкая. – М., 1999. – I – XII. – 780 с.
8. Вежицкая А. Язык, культура, познание / А. Вежицкая – М.: Русские словари, 1996. – 416 с.
9. Воробйова О. П. Когнітологія як експериментальний міф: методики концептуального аналізу тексту / О. П. Воробйова // Актуальні проблеми філологічної науки та педагогічної практики: Тези III Всеукраїнської науково-практичної конференції / Дніпропетровськ, ДНУ імені Олеся Гончара, 8–9 грудня 2011 р. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2011. – С. 8–10.
10. Вундт В. Проблемы психологии народов / Вильгельм Вундт. – М.: Академический проект, 2010. – 136 с.
11. Голуб І. Б. Літературне редагування: [навч. посібник] / І. Б. Голуб. – М.: Логос. – 432 с.
12. Гумбольд В. фон. Язык и философия культуры / В. фон Гумбольд. – М.: Прогресс, 1985. – 450 с.
13. Дельва О. В. Реконструкція модальних світів: когнітивно-комунікативний аспект / О. В. Дельва // Нова філологія. 2014. – № 64. – С. 30–34.
14. Дридзе Т. М. Социально-психологические аспекты порождения и интерпретации текстов в деятельности речевого общения / Т. М. Дридзе // Аспекты изучения текста: [сб. науч. тр.] – М., 1981. – С. 129–136.
15. Жайворонок В. В. Проблема концептуальної картини світу та її мовного відображення / В. В. Жайворонок // Культура народов Причерноморья: Науч. журнал. – Симферополь: Межвузовский центр “Крым”, 2002. – № 31. – С. 51–53.
16. Загнітко А. П. Основи дискурсології: [науково-навчальне видання] / Анатолій Панасович Загнітко. – Донецьк: ДонДУ, 2008. – 194 с.
17. Закидальський Т. Поняття серця в українській філософській думці // Філософська і соціологічна думка. – 1991. – № 8. – С. 127–138.
18. Корольова А. В. Когнітивна лінгвокомпаративістика: від реконструкції правових форм до реконструкції структур свідомості / А. В. Корольова // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Філологія / [гол. ред. А. В. рольова]. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2014. – Т. 17. – № 2. – С. 94–102.
19. Короватніцька Т. Семантичне градування порівняння у дискурсі / Т. Короватніцька // Науковий вісник Чернівецького університету: [зб. наук. статей]. – Ч.: Вид. ЧНУ, 2015. – Вип. 430-431. – С. 88–93.
20. Костенко Н. Досвід контент-аналізу: Моделі та практики: Монографія / Н. Костенко, В. Іванов. – К.: Центр вільної преси, 2003. – 200 с.

21. Кубрякова Е. С. О ментальных репрезентациях / Е. С. Кубрякова // Проблемы представления (репрезентации) в языке. Типы и форматы знания: [сб. науч. трудов]. – М.: ИЯ – ТГУ, 2007. – С. 13–28.
22. Лотман Ю. М. Три функции текста / Ю. М. Лотман // Внутри мыслящих миров. Человек – текст – семиосфера – история. – М.: Языки русской культуры, 1996. – С. 11–22.
23. Пальчевська О. С. Семіотична реконструкція образів у британських фольклорних текстах оказіональних примовок / О. С. Пальчевська // Психолінгвістика. – 2009. – Вип. 3. – С. 144–151.
24. Ракитов А. И. Опыт реконструкции концепции понимания Фридриха Шлейермахера / А. И. Ракитов // Историко-философский ежегодник / [гл. ред. А. А. Грицанов]. – Минск: Интерпрессервис, 1988. – С. 150–165.
25. Седов К. Ф. Дискурс и личность: эволюция коммуникативной компетенции / К. Ф. Седов. – М.: Лабиринт, 2004. – 320 с.
26. Сковорода Григорій: образ мислителя: Збірник наукових праць. – Київ, 1997. – С. 84–94
27. Сковорода Г. Сад божественных песней. Вірші, байки, діалоги, притчі / Г. С. Сковорода; [упоряд., авт. передм. та приміт. Б. А. Деркач]. – К.: Дніпро, 1988. – 319 с
28. Трубаев О. Н. Приемы семантической реконструкции / Олег Николаевич Трубаев. // Сравнительно-историческое изучение языков разных семей. Теория лингвистической реконструкции. – 1988. – С. 197–222.
29. Ушкалов Л. Світ українського бароко: філологічні етюди. – Харків, 1994. – С. 65–66
30. Черхава О. О. Феномен реконструкції у лінгвокомпаративістичній доби структуралізму / О. О. Черхава // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Філологія / [гол. ред. А. В. рольова]. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2015. – Т. 18. – № 1. – С. 157–164.
31. Шутова М. О. Реконструкція фактів етнокультури від архетипів до стереотипів / М. О. Шутова // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики: [збірник наукових праць]. – Вип. 25 / [відп. ред. Корбозерова Н. М.]. – К.: Логос, 2014. – С. 508–522.
32. Эко У. Отсутствующая структура. Введение в семиологию // Умберто Эко. – ТОО ТК «Петрополис», 1998. – 432 с.
33. Юнг К. Г. Душа и миф: шесть архетипов // Карл Густав Юнг / [пер. с англ.]. – К.: Государственная библиотека Украины для юношества, 1996. – 384 с.
34. Hudson G. [Електронний ресурс] / G. Hudson. – [Режим доступу]: <http://www.slideshare.net>
35. Crystal D. Language and the Internet [Електронний ресурс] / D. Crystal. – [Режим доступу]: <https://books.google.co.uk>
- S. 84–94 Burnos E. Voploshchenye sotsyalnykh rolei v kommunykativnykh rechevnykh zhanakh / E. Burnos // Mova i kultura. Kulturolohiichniy komponent movy: Naukove vydannia. – K. – 2000. – S. 48–51.
5. Biuletyn ukraïnskoi asotsiatsii kohnitivnoi linhvistyky i poetyky №6, cherven 2014 roku [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://uaclip.at.ua/biuletyn_6.pdf
6. Vainrykh Kh. Lynhvystyka lzhy (Linguistics of lies) / Kh. Vainrykh // Yazyk y modelyrovanye sotsyalnoho vzaymodeistviya: [Perevody] / [Sost. V. M. Serheeva, P. B. Parshyna]; [obshch. red. V. V. Petrova]. – M.: Prohress, 1987. – С. 44–87.
7. Vezhbytskaia A. Semanticheskiye unyversalyy y opysanye yazykov (hrammatycheskaia semantika, kliuchevyye kontsepty kultur, stsennyye povedeniya) (Semantic universals and description of languages (grammatical semantics, key concepts of cultures, behavior scenarios) / A. Vezhbytskaia. – M., 1999. – I – XII. – 780 s.
8. Vezhbytskaia A. Yazyk, kultura, poznyanie (Language, Culture, Cognition) / A. Vezhbytskaia – M.: Russkyye slovary, 1996. – 416 s.
9. Vorobiova O. P. Kohnitolihiia yak eksperiēntsiinyi mif: metodyky kontseptualnoho analizu tekstu (Cognition as an expert in myth: methods of conceptual analysis of the text) / O. P. Vorobiova // Aktualni problemy filolohichnoi nauky ta pedahohichnoi praktyky: Tezy III Vseukraïnskoi naukovo-praktychnoi konferentsii / Dnipropetrovsk, DNU imeni Olesia Honchara, 8–9 hrudnia 2011 r. – Dnipropetrovsk: DNU, 2011. – S. 8–10.
10. Vundt V. Problemy psikhologiy narodov (Problems of the psychology of peoples) / Vylhelm Vundt. – M.: Akademicheskyyi proekt, 2010. – 136 s.
11. Holub I. B. Literaturne redahuvannia (Literary editing): [navch. posibnyk] / I. B. Holub. – M.: Lohos. – 432 s.
12. Humboldt V. fon. Yazyk y fylosofyia kultury (Language and philosophy of culture) / V. fon Humboldt. – M.: Prohress, 1985. – 450 s.
13. Delva O. V. Rekonstruktsiia modalnykh svitiv: kohnitivno-komunikativnyi aspekt (Reconstruction of modalities: cognitive-communal aspect) / O. V. Delva // Nova filolohiia. 2014. – № 64. – S. 30–34.
14. Drydze T. M. Sotsyalno-psikhologicheskyye aspekty porozhdeniia y interpretatsyyi tekstov v deiatelnosti rechevoho obshchennia (Socio-psychological aspects of the generation and interpretation of texts in the activity of verbal communication) / T. M. Drydze // Aspekty yzucheniia teksta: [sb. nauch. tr.]. – M., 1981. – S. 129–136.
15. Zhaivoronok V. V. Problema kontseptualnoi kartyny svitu ta yii movnoho vidobrazhennia (The problem of a conceptual picture of the world and the most vivid image) / V. V. Zhaivoronok // Kultura narodov Prychornomoria: Nauch. zhurnal. – Mezhrvuzovskyyi tsentr, 2002. – № 31. – S. 51–53.
16. Zahnitko A. P. Osnovy dyskursolohii (Fundamentals of the discourse): [naukovo-navchalne vydannia] / Anatolii Panasovych Zahnitko. – Donetsk: DonNU, 2008. – 194 s.
17. Zakydalskyi T. Poniattia sertsia v ukrainskii filosofskii dumtsi (Understanding the heart of the Ukrainian philosophical thought) // Filosofska i sotsiolohichna dumka. – 1991. – № 8. – S. 127–138
18. Korolova A. V. Kohnitivna linhvokomparatyvistyka: vid rekonstruktsii pramovnykh form do rekonstruktsii struktur svidomosti (Cognitive linguistic equipment: reconstruction of the pre-reconstruction forms to the reconstruction of structures of the cognition) / A. V. Korolova // Visnyk Kyivskoho natsionalnoho linhvistychnoho universytetu. Seriia Filolohiia / [hol. red. A. V. Korolova]. – K.: Vyd. tsentr KNLU, 2014. – T. 17. – № 2. – С. 94–102.
19. Koropatnitska T. Semantychne hraduiuvannia porivniannia u dyskursi (Semantic gradation of comparison at the discourse) / T. Koropatnitska // Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu: [zb. nauk. statei]. – Ch.: Vyd. ChNU, 2015. – Vyp. 430–431. – S. 88–93.
20. Kostenko N. Dosvid kontent-analizu (Content analysis experience): Modeli ta praktyky: Monohrafiia / N. Kostenko, V. Ivanov. – K.: Tsentr vilnoi presy, 2003. – 200 s.

References

1. Arnold Y. V. Znachenye syloi pozytsyyi dlia interpretatsyyi khudozhestvennoho teksta (The meaning of a strong position for the interpretation of a literary text) / Y. V. Arnold // Ynostrannyye yazyky v shkole – 1987. – № 4. – S. 153–172.
2. Behlov S. Y. Ymperyya meniaet adres. Brytanskaia pechat na rubezhe tysiachelety (The empire changes its address/ Millennium British Press) / S. Y. Behlov // Ynstytut mezhdunarodnoho prava y ekonomiky ym. A. S. Hryboedova. Fakultet zhurnalistyky MHU. – M., 1997. – 136 s.
3. Biessonova O. L. Otsynnyi tezaurus anhliiskoi movy: kohnitivnyi i hendernyi aspekty (English Thesaurus: Cognitive and Gender Aspects): dys. doktora filol. nauk: 10.02.04 / O. L. Biessonova. – Donetsk, 2002. – 463 s.
4. Bovsunivska T. Filosofiia sertsia H. Skovorody i ukrainska mentalnist (Heart Philosophy of H. Skovoroda and Ukrainian mentality) // Skovoroda Hryhorii: obraz myslytelia: Zbirnyk naukovykh prats. – Kyiv, 1997. –

21. Kubriakova E. S. O mentalnykh reprezentatsiyakh (About mental representations) / E. S. Kubriakova // Problemy predstavleniya (reprezentatsyy) v yazyke. Tyru y formaty znaniya: [sb. nauch. trudov]. – M.: Yla – THU, 2007. – S. 13–28.

22. Lotman Yu. M. Try funktsyy teksta (Three functions of the text) / Yu. M. Lotman // Vnutry mysliaishchykh myrov. Chelovek – tekst – semyosfera – ystoryia. – M.: Yazyky russkoi kultury, 1996. – S. 11–22.

23. Palchevska O. S. Semiotychna rekonstruktsiia obraziv u brytanskykh folklornykh tekstakh okazionalnykh prymovok (Semiotic reconstruction of images in British folk texts of renowned reflections) / O. S. Palchevska // Psykholinhvistyka. – 2009. – Vyp. 3. – C. 144–151.

24. Rakytov A. Y. Opyt rekonstruktsyy kontseptsyy ponymaniya Frydrykha Shleiermakhera (Experience in reconstructing the concept of understanding of Friedrich Schleiermacher) / A. Y. Rakytov // Ystoryko-fylosofskyi ezhehodnyk / [hl. red. A. A. Hrytsanov]. – Mynsk: Ynterpresservys, 1988. – S. 150–165.

25. Sedov K. F. Dyskurs y lychnost: evoliutsiia kommunykativnoi kompetentsyy (Discourse and personality: the evolution of communicative competence) / K. F. Sedov. – M.: Labyrint, 2004. – 320 s.

26. Skovoroda Hryhorii: obraz myslytelia (H. Skovoroda the image of the numerator): Zbirnyk naukovykh prats. – Kyiv, 1997. – S. 84–94

27. Skovoroda H. Sad bozhestvennykh pesnei (Garden of Divine Songs). Virshi, baiky, dialohy, prytychi / H. S. Skovoroda; [uporiad., avt. peredm. ta prymit. B. A. Derkach]. – K.: Dnipro, 1988. – 319 s

28. Trubachev O. N. Pryemy semanticheskoi rekonstruktsyy (Receptions of semantic reconstruction) / Oleh Nikolaevych Trubachev. // Sravnytelno-ystorycheskoe yzuchenye yazykov raznykh semei. Teoriya linyvysticheskoi rekonstruktsyy. – 1988. – S. 197–222.

29. Ushkalov L. Svit ukrainskoho baroko (World of Ukrainian Barokko): filolohichni etyudy. – Kharkiv, 1994. – S. 65–66

30. Cherkhava O. O. Fenomen rekonstruktsii u linyvokomparatyvistytsi doby strukturalizmu (Phenomenon of reconstruction in linguistics in structuralism era) / O. O. Cherkhava // Visnyk Kyivskoho natsionalnoho linyvistychnoho universytetu. Seriya Filolohiia / [hol. red. A. V. Korolova]. – K.: Vyd. tsentr KNLU, 2015. – T. 18. – №1. – C. 157–164.

31. Shutova M. O. Rekonstruktsiia faktiv etnokultury vid arkhetytiv do stereotypiv (Reconstruction of ethnocultures facts and archetypes to stereotypes) / M. O. Shutova // Problemy semantyky, prahmatyky ta kohnityvnoi linyvistyky: [zbirnyk naukovykh prats]. – Vyp. 25 / [vidp. red. Korbozerova N. M.]. – K.: Lohos, 2014. – S. 508–522.

32. Eko U. Otsutstvuiushchaia struktura. Vvedenie v semyolohiyu (The missing structure. Introduction to Semiology) // Umberto Eko. – TOO TK “Petropolys”, 1998. – 432 s.

33. Iunh K. H. Dusha y myf: shest arkhetyptov (Soul and myth: six archetypes) / Karl Hustav Yunh / [per. s anhl.]. – K.: Hosudarstvennaia byblyoteka Ukrainy dlia yunoshstva, 1996. – 384 s.

34. Hudson G. [Elektronnyi resurs] / G. Hudson. – [Rezhyim dostupu]: <http://www.slideshare.net>

35. Crystal D. Language and the Internet [Elektronnyi resurs] / D. Crystal. – [Rezhyim dostupu]: <https://books.google.co.uk>